

Meld. St. 19 (2020–2021) Styring av statlige universiteter og høyskoler

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 87 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Økonomisk styring og ABE-reformen

Tekna forventet at man i meldingen ville redegjøre for konsekvensene av ABE-reformen, og ta stilling til om dette er et styringsverktøy det er hensiktsmessig å videreføre. Dette er ikke omtalt. Tekna vil gjøre Stortinget oppmerksom på at arbeidsbyrden på vitenskapelig ansatte har økt betraktelig da man har valgt å ta kuttene på administrativt personale. For å illustrere årsaken til dette viser vi til et utvalg nye pålegg og oppgaver som institusjonene nå må gjennomføre, som er administrativt svært ressurskrevende, men hvor man har kuttet i administrativt personell til å bistå. Her er noen av de oppgaver som krever ressurser:

- Søknader på tilskuddsordninger til utvikling og drift av etter- og videreutdanningstilbud
- Utvikling av digital undervisning, eksamen og sensur
- Utvikling av fleksible utdanningstilbud
- Lage systemer for å følge opp tettere samarbeid med arbeidslivet
- Sikre gode utvekslingsavtaler for våre utenlandsstudenter
- Ivareta og videreutvikle internasjonalt samarbeid
- Økt forskningsaktivitet med nedskalert teknisk personell ved laboratorier og annet administrativt arbeid

Kapasitet blant vitenskapelig ansatte – rekrutteringsutfordringer

En utvidet forsknings- og undervisningsaktivitet må møtes med tilstrekkelig kvalifiserte vitenskapelig ansatte. Rekruttering til vitenskapelige stillinger er krevende. For få studenter velger naturvitenskapelige og teknologiske utdanninger, og det er lite attraktivt blant dem som faktisk har MNT-kompetanse å velge en karriere i academia. Tekna mener at styring og pålegg om å utvide antall studieplasser, med tilhørende økning i oppfølging av den enkelte student, må følges av en øremerket økning i undervisningsressurser. Eksempelvis må en økning av antallet studieplasser innen IKT kombineres med midler for å sikre kvalitet på utdanningen, herunder ressurser til rekruttering av lærekrefter.

Dimensjonering

Stadig flere ønsker høyere utdanning, hvilket gjenspeiler seg i søkertallene, som har økt betraktelig siden 2010.¹ Kapasiteten i høyere utdanning må stå i et rimelig forhold til etterspørselen blant utdanningssøkerne.

Tekna viser til debatten om dimensjonering/finansiering skal følge av i hvilken grad man får jobb etter endt studie. Tekna organiserer medlemmer fra studier som er ettertraktet av arbeidslivet. Tekna mener likevel det er studentenes egenmotivasjon og eget valg som er avgjørende for å få høy gjennomstrømming og høyt læringsutbytte og dermed gode kandidater til arbeidslivet.

Tekna mener at man må ha som utgangspunkt studentenes preferanser og ønsker i dimensjoneringen av studiene.

Tekna mener Stortinget bør presisere at institusjonene selv har best forutsetning for å fordele studieplassene mellom studieprogrammer.

Egenbetalingsforskriften

Statlige universitet og høyskoler har et svært viktig samfunnsoppdrag. En grunnleggende forståelse av at utdanning skal skje gjennom hele livet, er blitt tatt på alvor gjennom kompetansereformen. Gratisprinsippet må ligge til grunn. Retten til etter- og videreutdanning må ikke være avhengig av egen økonomi eller prisgitt arbeidsgivers betalingsvillighet. Tekna er kritisk til signalene i denne meldingen om å gjøre regelverket for egenbetaling mer fleksibelt og åpne for at statlige universiteter og høyskoler i større grad enn i dag kan tilby utdanninger mot egenbetaling.

Tekna vil advare mot at man gjør endringer i egenbetalingsforskriften som bidrar til et klassesdelt etter- og videreutdanningssystem basert på økonomi.

Forskriftsjungelen

Tekna viser til det pågående arbeidet med en ny universitets- og høyskolelov. Vi mener at regelverket er blitt for komplisert og at det er gitt svært mange forskriftshjemler, som gir fullmakter til en rekke underliggende forvaltningsorganer. Det vises i meldingen til NIFUs konklusjon om at loven har et overskudd av rettslige reguleringsmekanismer.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen sørge for en større gjennomgang med sikte på å rydde lovverket som et avbryråkratiseringstiltak.

Kvalitetsindikatorer

Universiteter og høgskoler strekker seg etter å levere på indikatorer de blir målt etter. Kvalitetsindikatorer kan dermed være effektive verktøy for å sikre måloppnåelse. Det er imidlertid svært viktig at indikatorene som blir satt er treffende for hva man ønsker å oppnå. For å sikre større arbeidsrelevans kan man for eksempel vurdere å måle graden av samarbeid med næringslivet. Tekna er usikker på om kvalitetsindikatorer knyttet til gjennomstrømming er hensiktsmessige for å nå nye mål om fleksibel og desentralisert utdanning og EVU.

Tekna mener nåværende kvalitetsindikatorer må evalueres, og man bør vurdere om det er andre indikatorer institusjonene bør måles etter i fremtiden.

Publiseringspoeng

Tekna opplever at ordningen med publiseringspoeng ikke lenger er i tråd med den opprinnelige intensjonen. Det er ikke gitt at antallet publikasjonspoeng er et kvalitetsstempel. Alle, også

¹ <https://www.unit.no/media/2494/download?inline>

instituttene, er rammet av en utvidet bruk gjennom kvantitative styringsparametere, som dreier seg mot helt andre forhold enn å måle forskningskvalitet.

Tekna mener det er nødvendig at man tar en bredere gjennomgang av ordningen med publiseringspoeng.

Etter- og videreutdanning – en del av oppdraget for UH-sektoren

Tekna viser til at det er sendt politiske signaler om at etter- og videreutdanning skal være en integrert del av institusjonens oppgaver. Tekna støtter dette. Tekna vil påpeke at det vil være behov for en økning i undervisningsressurser til å utføre denne oppgaven. Det er ikke mye ledig kapasitet blant ansatte til å påta seg nye oppgaver uten å øke de ordinære rammene og å tilføre mer ressurser.

Tekna mener undervisningsressursene bør tilføres slik at de utløser faste stillinger ved universitetene, ikke slik at det vil medføre en økt grad av midlertidige undervisningsansatte.

Finansiering

Tekna støtter en helhetlig gjennomgang av hvordan finansieringen av universiteter og høyskoler bedre kan støtte politiske mål, ivareta sektoransvaret og sikre bedre ressursutnyttelse. Det søkes mye finansiering eksternt, noe som er utfordrende av flere årsaker. Ofte er målekriteriene like for UH- og instituttsektoren. Forskere ved universiteter og høyskoler skal ikke kun skrive søknader og forske, de skal også undervise studenter. Mye tid går med til å søke eksternt finansiering, og mange av søknadene blir ikke innvilget. Solid basisfinansiering er viktig for å sikre god ressursutnyttelse.

Tekna mener at flere oppgaver for UH-sektoren må følges opp med økning i basisbevilgningen og at det må gjøres en grundig vurdering av effektene av en økning av konkurransebasert finansiering.

Laboratorieaktivitet

Mindre detaljert og omfattende styring gir mer handlingsrom og frihet til institusjonene. Det finnes mange positive aspekter ved dette, men man må også være bevisst eventuelle uheldige konsekvenser som kan oppstå. Laboratorievirksomhet er kostbart å drifte, og det vil i mange tilfeller være mer lønnsomt for institusjonene å benytte dette til egen forskning eller drive utleie av laboratoriet og dets utstyr fremfor å disponere disse i undervisningen.

Tekna mener laboratorieundervisning og -aktivitet for studentene må bli prioritert og finansiert tilstrekkelig for å sikre høy kvalitet i utdanningen.